

Látogatás a budavári Csonka-toronyban.

Mit rejt magában Corvin Mátyás egyetemének egyetlen, megmaradt épületrésze.

Csezmicei János, a Ferrarában és Páduában tanult humanista költő, ak Janus Pannonius néven irta halhatatlan latin verseit, barátjának, Galeotto Marziona ajánlott versében Budáról, mint a „komor, jeges Duna” mellett lévő lakóhelyéről irt a kék egü Itáliába, holott Budára akkor virágozott pompázatosan és egy csonkatorony még mindig emlékeztet a renaissance-király hajdanvaló budai egyetemére.

Magyarország megünnepeli Buda felszabadulását a török uralom elől, a idén lesz ugyanis kétszázötven esztendeje annak, hogy 1686 szeptember másodikán kiűzték a törököt a felégetett, rombadöntött Budavárából. Corvin Mátyás Budájának ma is fejlődő új élete ezután kezdődött és a hosszú török uralom idejének emlékei még ott kísértének a Várban. Az Uri-, akkor Olasz-utca végén áll az 1260-ban épült templom megmaradt toronyrésze, emléktáblák is utalnak a török hódoltság idejére és Ince pápának, — aki támogatta a felszabadító hadjáratot — az évfordulóra szobrot állítanak az Iskola-téren. A Vár e hangulatos kis terén — melynek csöndjét csak az autóbusz lármája zavarja — áll Mátyás király egykor felült egyetemének egyetlen megmaradt része: a Szent Miklós-torony.

A torony a múltban.

Az ujságíró a Buda megújulását jelentő történelmi forduló alkalmából meglátogatta a Várnak e régésrégii tornyát, mely nemességében is egyaránt régi a mulandóságról és a nagy tettek öröklétéről. Hányan mennek el naponta az Iskola-téren a Csonka-torony előtt anélkül, hogy föltekintenének rá és ki gondol arra, milyen ma belül ez az ősrégi torony, amelyet kívül dombormű és emléktáblák ékítenek.

Mátyás király fejedelmi székhelyé avatta Budavárát, fallal vette körül, akárcsak Pest városát. Mivel a király itt tartotta országlását, főurak és főpapok építettek palotákat a Várban, Corvin Mátyás udvarába olasz és magyar tudósokat, írókat hívott és udvari költőjévé fogadta Janus Pannoniust, aki püspök és Aragoniai Beatrix királyné kancellistája volt.

Az Erzsébet leánygimnázium Iskola-tér 4. számú kétemeletes és a pénzügyminisztérium régi háromemeletes épülete között áll a XV. századbeli torony. Egykor a Domonkos-szerzetesek kolostorának harangtornya. A két épület magasságában virágkehely mintájára kiképzett, művészi kidolgozású két ablak nyílik egymás fölé a téren. Lenn, a tövében, örökzöldes kis pázsit alacsony vaskerítése mögött kopottbetűs régi emléktábla, felírása már kibetűzhetetlen, már csak a járőrelőktől való távolsága miatt is.

A Műemlékek Országos Bizottsága 1926-ban restauráltatta a Csonka-tornyot és a régi emléktábla fölé elhelyezte annak a domborműnek a mását, amelyet Bautzen szászországi város 1486-ban állított hódolata jeléül Mátyás királynak. Az eredeti dombormű még ma is látható a város kaputornyán. Az új emléktábla kezdő sorai elmondják az egykori épület rég feledett multját:

„Itt állott a szent Domonkos rendi szerzetesek szent Mihályról elnevezett középkori egyháza és kolostora, melyben a Mátyás király alapította egyetem virágozott...”

A török Mohács után fölégette Budát, utóbb rombadöntötte épületeit és a Szent Miklósról elnevezett kolostor is e szomorú sorsra jutott. A török hódoltság idején az egykor a bástyafalig terjedő templomnak már csak a részei maradtak és az épülettörmök némely helyiségeit a török löstállónak használta.

A törökuladás és a felszabadító ostrom után a kolostorépületből és a templomból csupán a Szent Miklós-torony maradt meg, emlékeztetőül Buda multjának fényes napjaira és Corvin Mátyás szellemére. A bástyáig terjedő templom alapszállójának egyrésze és némi romladéka a torony mögött a Halászbástya felé eső részen még ma is látható.

Fa és szén — limlomok.

Valósággal nyomoznunk kell, ha a régi torony minden részét meg akarjuk nézni belülről. A Csonka-toronynak négy része maradt meg és mindegyikbe külön bejárat vezet. A kerületi mérnök jól tudja, hogy az alsóbb két helyiségbe az Iskola-téri leánygimnáziumból lehet bejutni és utóbb az is kiderül, hogy a legfelső részbe a pénzügyminisztérium régi épületének harmadik emeletéről nyílik ajtó. Viszont csak szorgos utánjárás után találunk rá a középső rész bejáratára. Lássuk, mit rejt most magában Corvin Mátyás egyetemének egyetlen megmaradt része: a megcsonkított Miklós-torony.

A Miklós-torony földszinti legalsó részébe kötött pincelépcsők vezetnek a leánygimnázium udvarából. Lapuló denevéreket keresne szemünk a sötétben, de felgyúl a villany és kiábrándító kép tárul élnk. Szent Miklós tornyának ez a része most az iskola fás- és szeneskamrája. Csak a boltozatos tető közepén bevakolt kerek nyílás emlékeztet a torony

hajdani hivatására: nyilván itt nyulott le a harangkötél a budai mészaköből rakott toronyban.

A tűzelőszerkamra fölé a toronyrészbe az iskola első emeleti folyosójáról nyílik bejárat. A helyiségnek körülbelül tíz méter a hossza és a szélessége is. Most lim-tomok raktára. Képek, üvegek, rozszant székek, szekrények és más lomok hevernek itt, köztük egy beporosodott mellszobor Petőfi Sándort ábrázolja. A siralmas lomtár fölé — az alatta lévő boltozattól élénken különböző — szépen kiképzett, keresztboltozatos mennyezet hajlik. A bejárat falán magasan szellőző nyílás az udvar felé, alatta egy valószínűen jóval későbbi korban vágott kis ablak enged be kevés napvilágot.

Galambtanya a porosodó iratok közt.

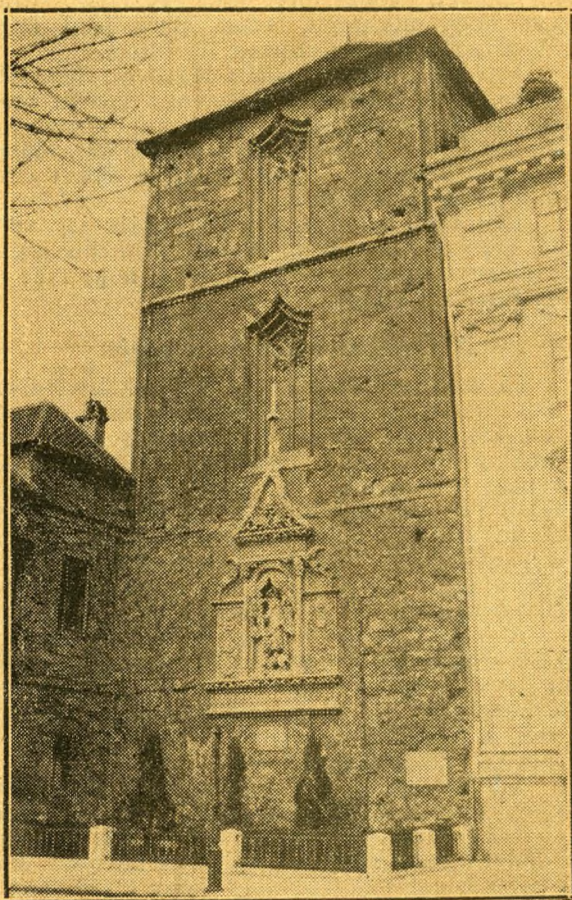
Az iskola második emeletének magassága fölé még két toronyrész emelkedik a toronytetőig. Ezt a szerény kis tetőzetet az újabb időben építették a toronyra, eredetileg ugyanis magasabb volt, ezért is kapta a csonkatorony nevet. Magasra nyúló, hiányzó legfelső része bizonyára a török harcok és ostromok idején pusztult el, dőlt le. A leánygimnáziumból a két magasabb részbe már nem lehet bejutni.

A régi pénzügyminisztérium második emeletének egyik irodájából lépünk be ide. Ebben a boltíves mennyezeti helyiségben nyomtatványraktár talál ma helyet. Egy nyilván újabbkori kis ablak néz az iskola udvarára, az Iskola-térre pedig az alsó, művészi kidolgozású, gótstílusú ablak, amelyet a restaurálás alkalmával láttak el ónkarikás zöldszínű üveggel. A múlt században befalazott ablak belső falrészé teteljen ép és kidolgozása hibátlanul látható. A hivatalban kevesen tudják, hogy ez a nyomtatványraktári helyiség a csonkatorony egyik része, ezért is volt nehéz rátalálni.

A fölé a toronyrész a régi pénzügyminisztérium harmadik emeletének egyik irodájából nyílik, telve régi állványokkal, poros iratokkal. Négy kölépcső vezet ide ebbe a sötét helyiségbe, amelyet rozszant, soklépcsős, korhadó belső falépcsőzettel ellátott deszkázat oszt két emeletszerű részre. A Duna felé kis ablak nyílik, az Iskola-térre pedig a második művészi ablak, ugyancsak zöld üvegezéssel. A rozszant kis ablak vékony üvegét átrágnak a galambok és tölre itt találnak szállást az iratállványok fölé. A mennyezet lapos, fölé már csak a tető van. Innen hiányzik a hajdan ledöntött többi toronyrész.

Kívül dombormű és emléktáblák, belül — a nyomtatványraktár kivételével — lehangoló állapotban lévő, poros, elhagyatott raktárak. Az elmúlt és mégis továbbrohanó élet e furcsa jelképe emlékezteti a késői utódot Corvin Mátyás meg Buda nagy napjaira és Magyarország renaissance-kapcsolataira.

Tamás Ernő.

Az Iskola-tér. Csonka-torony.

Főszerkesztő: Dr. LÉGRÁDY OTTÓ
Felelős szerkesztő: LENKEY GUSZTÁV

Gellérthegy

280—600 □-öles, részben fás és a Dunára gyönyörű kilátással bíró közműves villatellek többéves fizetési kedvezményel is eladók. Kérjen prospektust. Parkváros r.-t., V., Wurm-utca 3. Telefon 862—80. 2665

Saját gyártmányu és külföldi
ELLENŐRZŐ ÓRÁK
tisztviselők, munkások, éjjeliőrök, gépek, járművek, akkordelszámolás és teljesítmény ellenőrzésére.
ÓRAGYÁR, Tömő-utca.